

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2021

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ 1^ο : Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιάς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπλου, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ 2^ο: Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὅλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρωθεν οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἢ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἢ ἀρετῆ, στοχαστικὴ γε οὕσα τοῦ μέσου.

Ἔστιν ἄρα ἢ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκιν καὶ αἰρεῖσθαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α1.α) Να καταγράψετε τον συλλογισμό του Αριστοτέλη στο 2^ο απόσπασμα (προκείμενες και συμπέρασμα) και να παραθέσετε τα αντίστοιχα αποσπάσματα από το αρχαίο κείμενο.

β) Να καταγράψετε τις αντιθέσεις του 1^{ου} αποσπάσματος που αποδεικνύουν ότι ο τρόπος συμπεριφοράς των ανθρώπων καθορίζει την

ηθική τους ποιότητα. Πώς συνδέονται με τη μεσότητα και τις ακρότητες του 2^{ου} αποσπάσματος; Να στηριχτείτε μόνο σε στοιχεία που εξάγονται από το κείμενο.

Μονάδες 10

B1. Να σχολιάσετε το περιεχόμενο των όρων: «συναλλάγμασι», «ἐπιθυμίας», «ὀργάς» και «προαίρεσις».

Μονάδες 10

B2. «τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὐ ἔνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς.»: Ποιο παράδοξο παρουσιάζεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα και πώς εξηγείται;

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας καθεμία από τις προτάσεις της στήλης Α, συμπληρωμένη με την ορθή επιλογή από τη στήλη Β:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του Αριστοτέλη διαδραμάτισε	α. Η απουσία του Πλάτωνα από την Ακαδημία β. Ο Εύδοξος από τη Λίνδο γ. Η μαγεία του πλατωνικού λόγου
2. Ο Αριστοτέλης παρέμεινε στη Μακεδονία	α. από το 343/2 έως το 335 π.Χ. β. από το 333/2 έως το 355 π.Χ. γ. από το 343/2 έως το 345 π.Χ.
3. Η φράση «ἦθος ἀνθρώπων δαίμων» ανήκει στο(ν)	α. Δημοσθένη β. Ηρακλείδη γ. Ηράκλειτο
4. Στα Πολιτικά ο Αριστοτέλης εξετάζει μεταξύ άλλων	α. τα είδη των αρετών β. τη γένεση της πόλης γ. την έννοια της ευδαιμονίας
5. Ο Αριστοτέλης κατηγορήθηκε	α. επειδή θεωρούσε ότι η Αθήνα κρύβει μια ασχήμια από τις πιο σιχαμερές β. για ασέβεια γ. επειδή ήταν δηλωμένος φίλος του Φιλίππου

Μονάδες 10

B4.α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμία αρχαία ελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. (Στη στήλη Β περισεύουν δύο λέξεις)

Στήλη Α	Στήλη Β
1. διαφέρει	α. αναίσθητος
2. ήσθηναι	β. αηδία
3. ἐστίν	γ. διένεξη
4. ἔξεις	δ. εξουσία
	ε. οχυρό
	στ. εξωτερικός

Μονάδες 4

β) ἐλεῆσαι, ἀμαρτάνεται, στοχαστική Να γράψετε τη σημασία που έχουν οι λέξεις στο αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να γράψετε μία πρόταση στα νέα ελληνικά, αφού σχηματίσετε ένα παράγωγο από την κάθε δοθείσα λέξη (μονάδες 3).

Μονάδες 6

B5.ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ορθή παιδεία και η ηδονή

ΑΘ. Κατ' αρχήν θα ήθελα να σας ξαναθυμίσω τι ακριβώς λέμε πως είναι σωστή παιδεία. Διότι, όπως τουλάχιστον το αντιλαμβάνομαι τώρα εγώ, αυτού του πράγματος η διαφύλαξις επιτυγχάνεται με τη σωστή εκτέλεση του θεσμού αυτού.

ΚΛ. Σπουδαίο θέμα πραγματεύεσαι.

ΑΘ. Λέγω λοιπόν, ότι τα πρώτα αισθήματα των παιδιών είναι η ηδονή και η λύπη της παιδικής ηλικίας, και ότι μ' αυτά πρωτοεμφανίζεται στην ψυχή τους η αρετή και η κακία, ενώ όσον αφορά τη φρόνηση και τις αληθινά σωστές γνώμες, ευτυχής είναι εκείνος που θα τις αποκτήσει, έστω και στα γηρατειά του. Και είναι τέλειος ο άνθρωπος εκείνος, που διαθέτει αυτά τα προσόντα και όλα όσα αυτά περικλείουν. Θεωρώ επομένως εκπαίδευση την πρώτη αρετή που μπαίνει στις ψυχές των παιδιών. Αν δηλαδή η ηδονή και η φιλία και η λύπη και το μίσος αναπτύσσονται με τον τρόπο που πρέπει στις ψυχές τους, προτού ξυπνήσει μέσα τους η λογική, και αν, όταν ξυπνήσει η λογική, τα αισθήματα συμφωνούν μαζί της στο ότι σωστά διεμορφώθησαν από τις αντίστοιχες συνήθειες, αυτή η συμφωνία στο σύνολό της αποτελεί την αρετή· όσον αφορά δε το τμήμα εκείνο της αρετής που συνίσταται στο να διαπαιδαγωγούμε σωστά (τα παιδιά), σε ό,τι αφορά τις ηδονές και τις λύπες, ώστε απ' αρχής μέχρι τέλους της ζωής τους να μισούν εκείνα που πρέπει να μισούν, και ν' αγαπούν αυτά που πρέπει ν' αγαπούν, αυτό ακριβώς απομονώνοντας με τη λογική και ονομάζοντάς το παιδεία, σωστά θα το ονόμαζες έτσι, κατά τη δική μου γνώμη τουλάχιστον.

Κλ. Είμεθα της γνώμης, αγαπητέ μου, ότι και όσα είπες πριν και όσα είπες τώρα για ην παιδεία, σωστά είναι.

Πλάτων, Νόμοι, 653 a-c.

Να συγκρίνετε τις απόψεις του Πλάτωνα για την παιδεία με τις αντίστοιχες του Αριστοτέλη στο 1^ο απόσπασμα.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (Λυσίου, Κατά Έργοκλέους 1-3)

Το 389 π.Χ. οι Αθηναίοι έδωσαν εντολή στον Θρασύβουλο να αποπλεύσει μαζί με τον Έργοκλή στα παράλια της Μ. Ασίας, για να συλλέξουν φόρους και να εξασφαλίσουν κέρδη και υποτελείς στην Αθηναϊκή συμμαχία. Όταν ανακάλεσαν τον Θρασύβουλο, αυτός αγνόησε την εντολή και συνέχισε το έργο του με σκληρότητα, προκαλώντας τις αντιδράσεις των λαών της Μ. Ασίας. Οι Αθηναίοι ανακάλεσαν για δεύτερη φορά τον στόλο. Όταν επέστρεψε και ενώ ο Θρασύβουλος είχε πεθάνει, βάρυναν τον Έργοκλή οι κατηγορίες για κατάχρηση εξουσίας, διαφθορά και προδοσία.

[1] Τὰ μὲν κατηγορημένα οὕτως ἐστὶ πολλὰ καὶ δεινὰ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥστε οὐκ ἂν μοι δοκεῖ δύνασθαι Έργοκλῆς ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πεπραγμένων αὐτῷ πολλάκις ἀποθανῶν δοῦναι δίκην ἀξίαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει. καὶ γὰρ πόλεις προδεδωκῶς φαίνεται, καὶ προξένους καὶ πολίτας ὑμετέρους ἡδικηκῶς, καὶ ἐκ πένητος ἐκ τῶν ὑμετέρων πλούσιος γεγεννημένος. [2] καίτοι πῶς αὐτοῖς χρῆ συγγνώμην ἔχειν, ὅταν ὁρᾶτε τὰς μὲν ναῦς, ὧν ἦρχον οὗτοι, δι' ἀπορίαν χρημάτων καταλυόμενας καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγας γιγνομένας, τούτους δὲ πένητας καὶ ἀπόρους ἐκπλεύσαντας οὕτως ταχέως πλείστην τῶν πολιτῶν οὐσίαν κεκτημένους; ὑμέτερον τοίνυν ἔργον ἐστίν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ὀργίζεσθαι. [3] καὶ γὰρ δὴ δεινὸν ἂν εἴη, εἰ νῦν μὲν οὕτως αὐτοὶ πιεζόμενοι ταῖς εἰσφοραῖς συγγνώμην τοῖς κλέπτουσι καὶ τοῖς δωροδοκοῦσιν ἔχοιτε.

Γ1. Να μεταφράσετε στα νέα ελληνικά το χωρίο «Τὰ μὲν κατηγορημένα . . . πλούσιος γεγεννημένος.»

Μονάδες 10

Γ2. Για ποιους λόγους ο ρήτορας ισχυρίζεται ότι δεν πρέπει να συγχωρούν τους κατηγορούμενους οι Αθηναίοι και ποιο είναι το καθήκον που τους υποδεικνύει;

Μονάδες 10

Γ3. α) και εκ πολλῶν ὀλίγας γιγνομένης, τούτους δὲ πένητας: Να εντοπίσετε τα επίθετα θετικού βαθμού και να τα μεταφέρετε στους άλλους δύο βαθμούς στο ίδιο γένος, πτώση και αριθμό.

β) Τὰ μὲν κατηγορημένα οὕτως ἐστὶ πολλὰ καὶ δεινά, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥστε οὐκ ἂν μοι δοκεῖ δύνασθαι Ἐργοκλῆς ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πεπραγμένων αὐτῷ πολλάκις ἀποθανῶν δοῦναι δίκην ἀξίαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει: Να εντοπίσετε τα ουσιαστικά γ' κλίσης (κύρια και προσηγορικά) και να τα μεταφέρετε στην κλητική ενικού.

γ) Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

δοῦναι: το β' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο και στην ίδια φωνή

ὄρατε: το γ' πληθυντικό ευκτικής στον ίδιο χρόνο και στην ίδια φωνή

ἡδικηκώς: το α' ενικό παρατατικού στην ίδια φωνή

ἀποθανῶν: τον ίδιο τύπο στον μέλλοντα

Μονάδες 3+3+4=10

Γ4. α) ὥστε οὐκ ἂν μοι δοκεῖ δύνασθαι Ἐργοκλῆς ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πεπραγμένων αὐτῷ πολλάκις ἀποθανῶν δοῦναι δίκην ἀξίαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει: Να γίνει συντακτική αναγνώριση της δευτερεύουσας πρότασης (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά και συντακτικός ρόλος). Να μεταφέρετε το ρήμα της δευτερεύουσας στην ευκτική πλαγίου λόγου, επιφέροντας τις απαραίτητες αλλαγές και στην πρόταση εξάρτησης.

β) Τὰ μὲν κατηγορημένα οὕτως ἐστὶ πολλὰ καὶ δεινά: Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση «ὁ ῥήτωρ εἶπε τοῖς Ἀθηναίοις» με όλους τους δυνατούς τρόπους.

γ) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις: μοι, δύνασθαι, καταλυομένης, πένητας.

Μονάδες 4+2+4=10

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!